

A reformátusok

Az impériumváltás után a közel 2,800.000 lelket számláló egyetemes magyar református egyház négy részre szakadt, illetve négy állam területén nyert elhelyezkedést. — A csehszlovák köztársaságban a legutóbbi népszámlálás adatai szerint (1930) a reformátusok száma 216.663. Ebből magyar nemzetiségű volt körülbelül 200.000. — A magyar nemzetiségű reformátusság nagyobb egységben található a Csallóközben, Gömör, Abaúj, Zemplén vidékén és a külön országrészt alkotó Kárpátalján. Szlovák gyülekezetek különösen Zemplén és Ung egyes részein vannak. — A közel 700.000 lelket számláló szlovákiai és kárpátaljai magyarságnak tekintélyes hányadát képviseli a református magyarság, amelynek élete és munkája szorosan kapcsolódik bele a fennmaradásáért, jövőjéért küzdő magyar kollektívum életébe.

A csehszlovákiai, túlnyomó többségében magyar ^református egyház megalakulása az 1920. évtől veszi kezdetét. A régi egyházkerületek és egyházmegyék maradványaiból egymás után alakulnak meg a dunáninnen (dunai), tiszáninnen (tiszai), kárpátaljai (ruszanszói) egyházkerületek. Az utóbbi 1923-ban jelentette ki csatlafeoizását az egyetemes egyházhoz. Az új egyházkerületek első püspökei: Balogh Elemér (Pozsony), P. Cinke István (Rimaszombat), Bartók Béla (Munkács). — A tiszai egyházkerület püspöke, P. Cinke István, 1929-ben hajlott korára való hivatkozással lemondott állásáról és Magyarországra költözött. Utódja Idrányi Barna lett, aki-

nek korai halála után Péter Mihály gálszécsi lelkész foglalta el a püspöki széket. Őt is alkotóerejének és munkásságának lendületében érte utói a halál. Örökébe dr. Magda Sándor, jelenleg nagyfaposi lelkész lépett. Az egyházkerület főgondnokai közül meg kell említenünk dr. Szilassy Béla földbirtokost és szenátort (Losonc), Lukács Géza nyugalmazott főispánt (Rimaszombat), utódját, Tornallyay Zoltán földbirtokost (Tornaija) és dr. Polchy István ügyvédet (Beregszász).

A három egyházkerületbe a régi egyházmegyék maradványaiból a következő egyházmegyéket kebelezték be: a dunai egyházkerületbe a komáromi és barsi egyházmegyéket. A tiszai egyházkerülethez tartoznak a gömöri, alsózempléni, felsózempléni, abaúji és ungi egyházmegyék. A kárpátaljai egyházkerület részei pedig a beregi, kárpátalj a-ungi és máramaros-ugocsiai egyházmegyék. — Az egyházkerületek szervezkedése után megalakul és egységes, átfogó szervezetbe tömörül a szlovákiai és kárpátaljai egyetemes egynáz, majd ennek legfőbb kormányzó és intéző szerve: az egyetemes református konvent. Első elnökei: P. Cinke István püspök és Lukács Géza főgondnok. — Még ebben az évben, 1923-ban, zsinatra jön össze az egyetemes egyház képvisellete Lévára, az egyházi törvényeknek a megváltozott helyzethez való átalakítása céljából. A következő zsinatot 1928-ban tartják meg Pozsonyban. — Mind a két zsinat törvényalkotási munkálataiból kiemelkedik: az egyház! belső építését szolgáló, ú. n. VIII. törvénycikk, Sörös Béla losonci református lelkész, teológiai igazgató jövőt megalapozó alkotása, amely megszabja a hitélet keretét. A két egyetemes zsinat törvénybeiktatta a szlovák egyházmegye felállítását is a szlovákajkú reformátusság igényeinek kielégítése céljából. — A törvényhozási munkálatokkal kapcsolatban meg kell említenünk azt, hogy a két zsinat által hozott törvények, bár időközben több hivatalos tárgyalás is történt, mindeideig nem nyertek jóváhagyást a kormányzat részéről.

A köztársaság területén élő reformátusság egyházi és vallási élete az egyetemes, átfogó szerv kialakításával az általános elernyedés és tespedés után új erőre kapott. — Még 1920-ban megindul az egyetemes egyház hivatalos lapja, a »Református Egyház és Iskola«, amely új irányt jelölt ki a reformátusság megmásult életében. Az egyházi lap első szerkesztője Réz László rozsnyói lelkész volt. Utána Kövy Árpád, majd dr. Magda Sándor, Isaák Imre és a korán elköltözött Szőke István lelkészek vették kezükbe a szerkesztést. Jelenlegi szellemi irányítója Zsemlye Lajos hetényi lelkész? — Egyházi-irodalmi téren rövid idő alatt pezsdülő élet indult meg. A »Kárpátaljai Irattérjesztés« egy csomó vallásos tárgyú füzettel és egyéb kiadványokkal erősíti népünk lelki és szellemi életét. — A kálvinista életprogram gyakorlati megvalósítását és a kálvinizmus világhelyzetének és építő munkájának megismerlítését tűzte ki céljául két neves egyházi folyóirat. Az egyiket Soós Károly esperes

szerkesztette »Református Sión« címen, a másik Csekes Béla szapi lelkész negyedévenként megjelenő folyóirata, a »Református Világ-szemle«. — Az egyházi élet (belső megújódását, a lelki »regenerálódást« eredményesen szolgálják a jól megszervezett főiskolai, ifjúsági, leányköri és presbiteri konferenciák. Olyan megmozdulások ezek, amelyek a megelevenítő kovász erejével hatnak a nemzettest minden rétegeződésére. — A magyar reformátusság lelki, szellemi, kulturális és tudományos kincseinek megőrzését és továbbfejlesztését hivatott szolgálni az 1923-ban megalakult »Református Irodalmi Társaság«, amelynek szervezeti szabályzata a VIII. törvény-cikkbe van befoglalva. Az egyházi törvények jóváhagyásával bizonyára nagyobb lendülettel fog megindulni a csehszlovákiai reformátusság szellemi élete és munkája.

A magyar kálvinizmus hitépítő és nemzetfenntartó ereje az alkotó és építő munkák egész sorozatában nyilvánult meg. Ennek az áldozatkész szellemnek egyik legértékesebb gyümölcse a losonci református teológiai szeminárium létesítése (1925), amelyet Sörös Béla losonci református lelkész mély hite és csüggedetlen akaratereje hívott életre és tart fenn. Az egyetemes református konvent Sörös Bélát teljes jogkörrel ruházta fel az intézmény megszervezésében, kiépítésében és vezetésében. Ez az áldásos intézmény, amely eddig körülbelül 80 ifjú lelkészt bocsátott ki magából, 1935-ben ünnepelte fennállásának tízéves jubileumát. Eddigi munkájával nemcsak a lelkészi utánpótlás kérdését oldotta meg, hanem olyan lelkészgenerációt adott az egyetemes egyháznak és a magyar közéletnek, amely a korproblémák és szociális feladatok iránt való érdeklődésével és egészséges érzékével, tisztult látókörével és gondolkodásmódjával, jövőbe világító hitével a kálvinista magyar néppel való lelki összeforradásban indul az egyetemes célok és feladatok szolgálatára.

Másik fontos alkotás: a komáromi tanítóképző intézet, amelynek felállításában igen nagy része van Patay Károly esperes, Nagy Sándor igazgató és a komáromi gyülekezet fáradhatatlan, kitartó munkájának. — Az el nem csüggedő hit és az áldozatos szeretet hozta létre a szeretetintézményeket, árvaházakat is. Négy ilyen intézménye van már a szlovákiai és kárpátaljai reformátusságnak: a kiskoszmályi, beretkei, munkácsi és nagyszöllősi árvaházak.

A csehszlovákiai magyar reformátusság küzdelmes életről és erőfeszítéseiről megrajzolt kép nem volna teljes, ha nem emlékeznénk meg a »Református összefogás« címen megindult hatalmasarányú mozgalomról, amelyet Sörös Béla teológiai igazgató és dr. Szilassy Béla főgondnok kezdeményezésére az egyetemes konvent indított meg azzal a célkitűzéssel, hogy a magyar reformátusságot a mai sorselhatározó időkben történelmi feladatának felismerésére és felértékelésére vezesse. A magyar nemzeti és népi erőket a bizodalmas hit és az építő szeretet szellemében és egységében akarja

összefoglalni, hogy a református magyarság közelebbi súlyát is minél nagyobbra növelje. A cél tehát kézenfekvő. »A magyar reformátuságnak lelkébe újból bele kell plántálni azt a vitalitást, amely az elmúlt századokban hatótényezővé tette és a felelősségtudatot, különösen az egyház világi elemeiben. A felelősségtudatot Isten, felebarátunk és egymás iránt«. (Szilassy.) — A programmadásból kiviláglik az, hogy a »Református Összefogás« című mozgalom, amelynek már hasonló elnevezésű sajtója is van, állandóan növekvő olvasótáborral (eddig 4000 előfizetővel) nem irányul semmiféle felekezeti vagy társadalmi osztály ellen, hanem azokkal párhuzamos síneken haladva akarja erősíteni és növelni a magyar kollektívum hatóerejét.

Az »összefogás« jegyében folyt le 1937 július első napjaiban a losonci közép- és főiskolai diákkonferencia, amelyen az ország minden részéből 130 diákifjú és diáklány vett részt, hogy tisztázza a református összefogás egyházi, nemzeti és társadalmi céljait. A konferencia második napján, a történelmi nevezetességű gácsi vár lovag-termében tartott tanácskozáson az ifjúság részéről az az egyetemes óhajtás jutott kifejezésre, hogy a magyar reformátusság jövője szempontjából szükség van egy öntudatos szellemű vezető rétegre s ezért az egyháznak állandóan fenn kell tartania a kapcsolatot a fő- és középiskolai ifjúsággal és állandóan ébren kell tartani a kálvinizmus magyar történelmi hivatásának öntudatát.

A szlovákiai és kárpátaljai magyar református ifjúságra tehát olyan feladatok várnak, amelyeknek helyes meglátása és a reális^ lehetőségekkel számolni tudó praktikus megoldása nemcsak az egyháznak, hanem a magyar kollektívumnak biztos, erős és határozott irányú fejlődését is fogja szolgálni.

Kövy Árpád.